

УДК 614.2(091)(477.85)

В.Л.Таралло, І.С.Білик

ОСНОВНІ СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЗДОРОВ'Я БУКОВИНЦІВ У XXI СТОЛІТТІ

Кафедра соціальної медицини та організації охорони здоров'я (зав. – доц. В.Е.Кардаш)
Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці

Резюме. На підставі багаторічних цільових досліджень визначено і обґрунтовано основні стратегічні напрями розвитку здоров'я буковинців у XXI столітті.

Ключові слова: здоров'я населення, закон виживання популяцій.

Вступ. Глобальна політика ВООЗ «Здоров'я для всіх у XXI столітті» [1] та регіональна європейська політика «Здоров'я – 21» [2] підготували загальну основу декомпозиції стратегічних напрямів вирішення проблеми «Здоров'я для всіх» у стратегії практичного впровадження програм поліпшення здоров'я населення на будь-яких територіях. Таких напрямів-завдань за політикою «Здоров'я – 21» двадцять один. По кожному з них визначені конкретні стратегічні показники на 2020 рік, які ґрунтуються, головним чином, на зменшенні смертності різних статусних груп. Але розподіл цих груп не дозволяє вийти на 2-3 основних інтегральних показники, придатних для стратегічного управління здоров'ям населення. Окрім того, ці показники не дозволяють визначити необхідної стратегії щодо ресурсної підтримки досягнення поставленої мети.

Мета дослідження. Визначити і обґрунтувати основні стратегічні напрями розвитку здоров'я буковинців у XXI столітті.

Матеріал і методи. Матеріалами дослідження стали зміни в структурному за віком розподілі населення (дані перепису 2001 року) та вплив на ці зміни даних щодо народжуваності, смертності (за віком) та причин останньої в рік перепису, напередодні і після нього, які дозволили би вийти на параметри і чинники дожиття у всіх вікових групах для визначення інтегральних показників внутрішньої (уродженої) та зовнішньої (надбаної) життєстійкості та граничної тривалості життя мешканців Чернівецької області, за законом виживання популяцій [3].

Результати дослідження та їх обговорення. Визначення стратегії ґрунтувалося на аналізі динаміки збереження ресурсу здоров'я (дожиття) за характером кривини побудованої шкали довголіття, у розрахунках якої використані найточніші методи розрахунків малюкової смертності [4], таблиць смертності [5] та трендової тривалості життя [6]. Шкала довголіття (характер її кривини та перегини) дозволяють наочно і у вимірах точно визначити основні (змінні) етапи пристосування населення до умов існування протягом життя – так звані періоди адаптації, адаптованого існування та дезадаптації. Перший період (рис. – крива А) визначається з моменту народження покоління однолітків до часу (віку) спостереження найменшого показника смертності, третій – з мо-

менту початку стрімкого нарощування швидкості вимирання до можливого віку життя. Другий період – проміжок між першим та третім періодами, в якому спостерігається найменші показники смертності. Ці періоди, як доведено, відмінні для всіх популяцій і суттєво залежні як від суто фізичних – ландшафтно-географічних, так і антропогенних, соціальних чинників – якості взаємодії населення із середовищем, якості будови останнього для збереження здоров'я (і, зокрема, якості системи охорони здоров'я).

Ураховуючи, що якість життя та його тривалість (вікові показники дожиття) суттєво залежні від якості взаємодії із середовищем існування і похідної від цієї взаємодії поширеності серед населення хвороб, що скорочують ресурс здоров'я і життя, нами на підставі параметрів завдань європейської політики ВООЗ «Здоров'я – 21» проведені розрахунки кривини динаміки збереження здоров'я (кривої довголіття), яка бажана для європейських країн у 2020 році (рис. – крива В).

Суттєва відмінність побудованих кривих довголіття – реальної для населення Північної Буковини на початку XXI століття і бажаної для європейської спільноти у 2020 році, ґрунтується на суттєвих відмінностях використаних у розрахунках даних – малюкової та загальної смертності, структури чинників смерті від хронічних хвороб, що призводять до передчасної смерті (онкологічних, системи кровообігу, туберкульозу, інших інфекційних хвороб, цукрового діабету), травматизму та інших чинників.

$l(x)$ кількість доживаючих

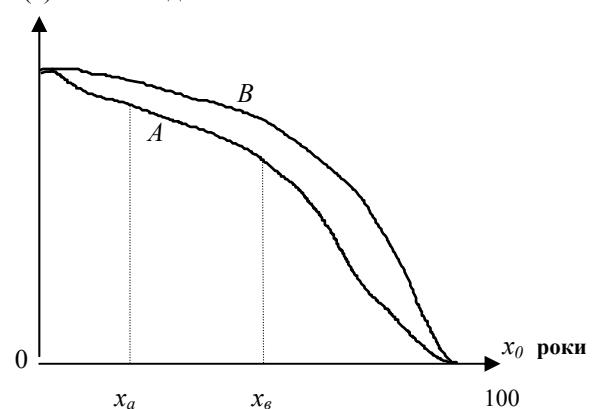

Рис. Вигляд кривої довголіття на життєвому циклі покоління

Узагальнені параметри наведених кривих наступні. Для спостережуваного на початок ХХІ століття здоров'я населення Чернівецької області внутрішня життєстійкість становить 0,94 (умовні одиниці), зовнішня – 5,01, при межовій тривалості життя 119,0 років і середній трендовій тривалості життя 73,58 року. Згідно із завданням європейської політики ВООЗ «Здоров'я – 21» за результатами розрахунків очікуваних показників у 2020 році, пов'язаних із суттєвим покращанням здоров'я буковинців, належить орієнтуватися на наступні параметри за формулою закону виживання популяцій: внутрішня життєстійкість повинна становити 1,125, зовнішня – 8,415, при середній трендовій тривалості життя 79,09 року (межова тривалість залишається незмінною).

Отримані результати дозволяють визначити невикористаний за стандартами 2020 року (за відмінністю кривих довголіття) ресурс здоров'я і життя в кожній віковій групі. Разом весь невикористаний ресурс приймається за 100 % і на цій підставі визначається частка невикористаного ресурсу кожною віковою групою – так звана структура ризиків втрати здоров'я і життя. Відповідно до неї (у вимірах) визначається структура бажаних ресурсів для усунення цих ризиків і досягнення поставленої мети – бажаних показників здоров'я на 2020 рік. Отримані результати свідчать, що до 2020 року належить порівнянно з 2001 роком збільшити обсяг ресурсів на покращання здоров'я дітей і підлітків на 5,1 %, на доросле, працездатне населення – на 126%, на осіб пенсійного віку – на 118 %. Такі завдання постають перед розробниками програм охорони і укріплення здоров'я буковинців. Їх вирішення можливе шляхом покращання соціально-профілактичних і оздоровчих заходів у всіх вікових групах. Але, як довели результати досліджень, структура адаптаційних періодів у реальній кривині довголіття і бажаній (для 2020 року) суттєво відмінні – у бажаній значно менші проміжки I та III періодів адаптації. Отже, стратегічний напрямок у поліпшенні здоров'я буковинців – це прагнення до скорочення I та III періодів адаптації, націлення оздоровчих програм на скорочення вікових ризиків здоров'ю і життю, а також збільшення показників внутрішньої та зовнішньої життєстійкості.

Висновок

Стратегічними напрямами в покращанні здоров'я буковинців постає налаштування всіх оздоровчих програм на:

- скорочення I та II періодів і розширення меж II періоду існування поколінь;
- зменшення всіх вікових показників ризику здоров'ю і життю;
- збільшення показників внутрішньої та зовнішньої життєстійкості населення (за законом виживання популяцій).

Спрямування дій системи охорони здоров'я в даному напрямі поступово призведе до скорочення захворюваності на хронічні хвороби, смертності у всіх вікових групах і, отже, до збільшення показників середньої тривалості життя буковинців.

Перспективи подальших досліджень. Розвиток даних досліджень пов'язаний із визначенням параметрів кривини довголіття для всіх територій держави, регіональних параметрів внутрішньої та зовнішньої життєстійкості з подальшими розрахунками на цих засадах конкретних показників розвитку здоров'я населення на всіх територіях для формування цільових оздоровчих програм.

Література

1. Здоровье для всех к 2000 г. – Глобальная стратегия: Серия «Здоровье для всех»: Пер. с англ. – Женева: ВОЗ, 1981. – М.: Медицина. – № 3. – 104 с.
2. Здоровье – 21. Основы политики достижения здоровья для всех в Европейском регионе ВОЗ. – Копенгаген: ВОЗ: Европейская серия достижения здоровья для всех. – 1999. – № 8. – 310 с.
3. Таралло В.Л., Горский П.В., Тимофеев Ю.А. Закон выживания популяций. Сертификат – лицензия МРПИИИ МАИ СЭС ООН. Рег. номер 000324, шифр 00005, код 00015 – Москва, 1998.
4. Горський П.В. Розрахунок смертності немовлят у відповідності з законом виживання / П.В.Горський, В.Л.Таралло // Демографічні дослідження. – К., 2003. – Вкл. 25. – С 289-292.
5. Таралло В.Л., Горский П.В. Метод построения таблиц смертности. Сертификат-лицензия МРПИИИ МАИ СЭС ООН. Рег. номер 000323, шифр 00012, код 00015 – Москва, 1998.
6. Таралло В.Л. Закон выживания популяций як підґрунтя і засіб для визначення «стандартизованих» показників перебігу процесів здоров'я і середньої тривалості життя / В.Л.Таралло, П.В.Горський // Демографічні дослідження – К., 2001. – ВВП. 23. – С. 287-294.

ОСНОВНЫЕ СТРАТЕГИЧЕСКИЕ НАПРАВЛЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЗДОРОВЬЯ БУКОВИНЦЕВ В ХХІ СТОЛЕТИИ

В.Л.Таралло, И.С.Билык

Резюме. На основе многолетних целевых исследований определены и обоснованы стратегические направления развития здоровья буковинцев в ХХІ столетии.

Ключевые слова: здоровье населения, закон выживания популяций.

BASIC STRATEGIC TRENDS OF A STEADY DEVELOPMENT OF HEALTH OF BUKOVINIAN RESIDENTS IN THE XIXTH CENTURY

V.L.Tarallo, I.S.Bilyk

Abstract. On the basis of long-term purpose-oriented studies basic strategic trends of the development of health of Bukovinian residents in the XIXth century have been defined and substantiated.

Key words: health of communities, law of populations survival.

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Рецензент – доц. О.М.Жуковський

Buk. Med. Herald. – 2008. – Vol.12, №2.–P.139-141

Надійшла до редакції 10.04.2008 року
